

ANNA SUNDBERG

Anna Sundberg

Storbritannien och Europa -

Brittiskt engagemang i EU och ESFP före och efter valet 2010

Titel	Storbritannien och Europa – Brittiskt engagemang i EU och ESFP före och efter valet 2010
Title	Great Britain and Europe
Rapportnr/Report no	FOI memo 3086
Rapporttyp/ Report Type	Memo
Månad/Month	Januari/January
Utgivningsår/Year	2009
Antal sidor/Pages	41 p
ISSN	ISSN 1650-1942
Kund/Customer	Försvarsdepartementet
Projektnr/Project no	A12003
Godkänd av/Approved by	Eva Mittermaier
FOI, Totalförsvarets Forskningsinstitut	FOI, Swedish Defence Research Agency
Avdelningen för Försvarsanalys	Department of Defence Analysis
164 90 Stockholm	SE-164 90 Stockholm

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 En ny ledning = en ny politik?	5
1.2 Syfte och genomförande	5
1.3 Material	6
1.4 Disposition	7
2. Bakgrund	8
2.1 Från utanförskap in i kärnan.....	8
3. Regeringen Browns utrikespolitiska prioriteringar	11
3.1 EU	11
3.2 USA och övriga världen.....	15
4. Storbritannien och ESFP under regeringen Brown	18
4.1 Brittiskt engagemang i andras ögon	18
4.2 Storbritanniens, ESFP:s och Natos roll	19
4.3 Utvecklingen av ESFP	23
4.3.1 Fokus och avgränsningar för ESFP.....	23
4.3.2 EUBG.....	24
4.3.3 OHQ	25
4.4.4. PSS	25
4.4.5 Viktigaste ESFP-frågan?	26
5. Framtiden – Storbritannien efter valet 2010	27
5.1 Valet 2010.....	27
5.2 Ett maktskifte – Then what?	29
5.3 Inte ett maktskifte – Then what?.....	33
6. Avslutande diskussion	35
7. Källförteckning	38
7.1. Skriftliga källor	38
7.2. Muntliga källor.....	41

1 Inledning

1.1 En ny ledning = en ny politik?

Storbritannien brukar i egenskap av militär stormakt i Europa betecknas som en nyckelspelare, och till och med en förutsättning, för ESFP. Landet är dock i dessa sammanhang långt ifrån något öppet, förutsägbart kort. Dess engagemang i EU och ESFP har snarare utmärkts av tvehågsenhet och varierat starkt över tid - från uttalad skepsis och avståndstagande under åren med Margaret Thatcher respektive Johan Major till starkt engagemang och en ledarroll under Tony Blairs tid vid makten.

Sommaren 2007 tog Blairs förtrogne och tillika finansminister Gordon Brown över partiledarskapet i Labour och premiärministerposten. Gordon Brown representerar visserligen samma parti som Blair och hade haft en inflytelserik roll under dennes styre men kontinuiteten är långt ifrån självklar. Gordon Browns inträde på 10 Downing Street innebar uppenbarligen att premiärministern hädanefter fått en annan personlighet och ledarstil. Men Brown valde i och med sitt tillträde också att öppet söka profilera sin egen politik och markera avstånd till sin då allt mer impopulära företrädare. Efter en start i stark medvind har regeringen Brown emellertid kämpat med ett allt svagare stöd i opinionsmätningarna. Val ska genomföras senast våren 2010¹ och även om avståndet mellan huvudmotståndarna successivt har minskat under vintern visar fortfarande alla mätningar att EU-kritiska Torypartiet är starka utmanare om makten. Den nuvarande situationen väcker flera frågor. Var står Brown i förhållande till EU och ESFP? Vad skulle ett maktskifte innebära för EU-engagemanget?

1.2 Syfte och genomförande

Syftet med denna studie är att ge en överblick över Storbritanniens engagemang i EU:s utrikespolitiska samarbete, med tonvikt på ESFP. Fokus läggs på den nuvarande ledningen under premiärminister Gordon Brown, men eftersom ett val kommer att genomföras inom överskådlig tid rymmer analysen även framåtblickande avsnitt. Vidare uppmärksammas i den avslutande diskussionen relationen till Sverige.

Analysen utgår från litteraturstudier kombinerat med intervjuer.

¹ I Storbritannien är det premiärministern som bestämmer valdag inom ramen för en femårsperiod. Det nuvarande mandatet löper ut våren 2010. För mer om det brittiska valsystemet se www.parliament.uk General elections.

Nämnvärt är att studien främst riktar sig till läsare som redan har förvärvat goda kunskaper om EU och ESFP. Mot denna bakgrund förs inga längre resonemang för att introducera eller förklara begrepp och strukturer. Noterbart är att benämningen ESFP, EU:s säkerhets- och försvarspolitik, i och med Lissabonfördragets ratificering har ändrats till GSFP, den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken. I studien används dock genomgående ESFP då analysen till största del skrivits innan Lissabonfördraget ratificerats och skrivningarna ännu inte implementerats. En stor del av studien behandlar dessutom en period då ESFP var den korrekta beteckningen. För att inte förvirra läsaren, utan hålla en konsekvent linje, används ESFP även i studiens framåtblickande avsnitt.

Studien har skrivits inom ramen för FOI-projektet ASEK (Atlantisk säkerhet och europeisk krishantering) som finansieras av Försvarsdepartementet. Projektet har som huvudsakliga forskningsområden EU och ESFP, Nato samt USA:s utrikes- och försvarspolitik. Det övergripande målet med projektet är att genom kvalificerade underlag stötta Försvarsdepartementet och övriga regeringskansliet.

1.3 Material

Studien bygger i huvudsak på skriftligt material, med särskilt fokus på brittiskt material. För att komplettera de skriftliga källorna och få en uppdaterad och bredare bild har intervjuer genomförts med tjänstemän i London och med en forskare i Stockholm. Av praktiska skäl har intervjuerna med personer verksamma i Storbritannien skett per telefon.

De skriftliga källorna utgörs av forskningsartiklar, ett mindre antal nyhetsartiklar och officiella brittiska dokument, i form av linjetal och deklarerationer av premiärministern och andra företrädare för Browns regering såsom utrikesminister David Miliband och de på varandra följande försvarsministrarna Des Browne, John Hutton respektive Bob Ainsworth. För att få en bild av den konservativa oppositionens ståndpunkter har även ett antal tal av representanter för det konservativa Torypartiets skuggregering analyserats. Det handlar om partiledaren David Cameron, den utrikespolitiska talesmannen William Hague och Liam Fox, talesman i försvarsfrågor. Därutöver har andra officiella dokument som beskriver de stora dragen i politiken beaktats, såsom valmanifest, den försvarspolitiska Vitboken och den nationella säkerhetsstrategin.

De intervjuer som ingår i underlaget har främst varit ett komplement till de skriftliga källorna. Fyra intervjuer har genomförts med tjänstemän på hög nivå - vid brittiska Försvarsministeriets EU-enhet och vid Utrikesministeriets enhet för ESFP, Nato och insatser samt vid den svenska ambassaden i London. Vidare har en intervju genomförts med en forskare vid Utrikespolitiska institutet i Stockholm som under många år har följt utvecklingen i Storbritannien. Intervjuerna har utgått från samma uppsättning frågor. Urvalet av

intervjupersoner har gjorts mot bakgrund av personernas tjänsteställning och placering. En lista över intervjuerna finns i källförteckningen. I enlighet med vad som har avtalats och av hänsyn till de intervjuade, som inte har haft möjlighet att ta del av studien och göra eventuella korrigeringar eller förtydliganden, förekommer inga direkta citat eller hänvisningar i studien.

Noterbart är att det är regeringen Brown respektive det konservativa partiet i opposition som är i fokus för analysen. Detta är en förenkling av verkligheten då dessa grupperingar inte nödvändigtvis är helt enhetliga aktörer med total samsyn. Här är dock syftet att redogöra för den dominerande, förda linjen. Enbart i de fall som skiljelinjer bedöms som framträdande eller av särskild betydelse har de belysts närmare.

1.4 Disposition

I kapitel 2 görs en kort översikt och tillbakablick över Storbritannien i EU. Vad har under åren varit utmärkande för Storbritanniens relation till EU-samarbetet? Fokus ligger på tiden före Gordon Browns tillträde som premiärminister.

Kapitel 3 rymmer en översikt av regeringen Browns utrikespolitik. I ett avsnitt riktas särskilt fokus på EU, i ett annat diskuteras allmänna utrikespolitiska prioriteringar och i synnerhet relationen till USA.

Kapitel 4 behandlar regeringen Brown och ESFP, såväl i generella termer som i aktuella konkreta sakfrågor.

Kapitel 5 har ett framåtblickande fokus. I separata avsnitt diskuteras möjliga utvecklingsscenarier i händelse av ett maktskifte respektive en situation där den sittande regeringen blir kvar vid makten, med eller utan Gordon Brown.

I det avslutande kapitlet diskuteras vad som har framkommit i studien rörande den nu förda politiken och möjliga framtida förändringar i samband med valet. Slutligen ägnas ett avsnitt åt relationen till Sverige.

För att underlätta för den läsare som enbart vill fokusera på enstaka kapitel och avsnitt i studien förekommer en del överlappningar och upprepningar mellan de olika delarna.

2. Bakgrund²

I kapitel 2 görs en kortare tillbakablick över Storbritanniens relation till EU. Fokus ligger på tiden före Gordon Browns tillträde som premiärminister.

2.1 Från utanförskap in i kärnan

Storbritannien har varit EU-medlem i drygt 35 år. Fortfarande är dock EU och inte minst ESFP ett omdebatterat ämne i landet och frågan om ett möjligt EU-utträde lyfts med jämna mellanrum upp i samhällsdebatten. Det är ingen nyhet att landets engagemang i EU och ESFP har varierat starkt över tid. Några förklaringar till landets klivna inställning till det europeiska samarbetet finns i landets historiska erfarenheter och bakgrund som på många sätt kommit att prägla dess internationella relationer även i nutid. Tiden som kolonial global stormakt under det brittiska imperiets glansdagar har gett landet en internationell utgångspunkt och bindningar till länder över hela världen. Europa har inte varit naturligt fokus för Storbritannien utan blicken har under årtionden varit riktad längre bort. Landets geografiska placering - ett örke utanför kontinenten - har samtidigt gett upphov till känslor av utanförskap i förhållande till övriga Europa.

Istället för att utveckla nära relationer till länder i Europa har Storbritannien ofta valt att värna den transatlantiska länken och den anglosaxiska gemenskapen vilket också kommit att komplicera relationen till vissa europeiska grannar. Premiärminister Winston Churchill gav på sin tid uttryck för att det rådde en relation av ett särskilt slag mellan Storbritannien och USA, "*a special relationship*". Denna starka bilaterala relation har genom åren bl.a. kommit till uttryck i en känslomässig och kulturell samhörighet men också handlat om mer konkreta samarbeten, inte minst på försvarsområdet. Nato har förvisso varit en nyckelfaktor i relationen och en naturlig kontaktpunkt.

När Kol- och stålgemenskapen och den Europeiska Ekonomiska gemenskapen, grunden för dagens EU, bildades 1951 respektive 1957 valde Storbritannien att stå utanför. En av de brittiska farhågorna kretsade kring att USA skulle tolka det europeiska samarbetet som ett tecken på att landet inte var önskvärt i Europa. När Storbritannien några år senare delvis omvärderat situationen, och efter konsultationer med USA, ansökte om medlemskap nekades man detta två gånger. Frankrikes dåvarande president Charles de Gaulle valde att lägga in sitt veto både 1963 och 1967. Argumenten gick bl.a. ut på att Storbritannien var alltför atlantiskt präglad för att passa in i det europeiska samarbetet.

² Avsnittet bygger på Haugevik, Kristin, M. (2008) och Casey, Terrence (2009) samt Karlsson, Lena (2007), Lee, Simon (2007) och Bratberg, Öivind (2008).

Först 1973 blev Storbritannien medlem i dåvarande Europeiska Gemenskapen, EG. Under åren som följde fick landet dock leva med stämpeln av att inte riktigt vara med av hela hjärtat och fick epitet som "*an awkward partner*", "*a semi-detached partner*", "*a reluctant European*". I brittiska ögon förelåg en krock mellan brittiska frihandelsideal och EG som komplicerade medlemskapet. Därtill har det under åren funnits en utbredd skepsis hos befolkningen och stora delar av brittisk media. Premiärminister Margaret Thatcher (1978-1990) kom under sin tid vid makten inte att bidra till att vända denna utbredda EU-skepticism utan var mycket öppen med sitt ifrågasättande av EU-samarbetet. Även om relationen till EU förbättrades något under hennes efterträdare John Majors tid (1990-1997) var det först i och med att de konservativa tappade makten som en mer påtaglig kursändring kunde konstateras.

Våren 1997 tog Labour makten, efter 18 år i opposition, och Europa fick under premiärminister Tony Blairs första år vid makten uppleva vad som betecknats som en helomvändning av brittisk EU-politik, "*a 180 degree U-turn*". Tony Blairs uttalade ambition var att placera Storbritannien i hjärtat av EU. Argumenten gick ut på att bara genom att vara aktiv och delaktig kan man vara med och påverka utvecklingen. Ett område där det fanns en tydlig roll för landet att spela var försvarsområdet och tillsammans med Frankrike och den franske presidenten Jacques Chirac kom Storbritannien och Tony Blair att spela en nyckelroll i det tidiga utvecklandet av ESFP. Detta kom först att manifesteras i den bilaterala överenskommelsen vid St Malo 1998 som har kommit att betecknas som ett startskott för ESFP.

Under några år förde Storbritannien en mer EU-tillvänd politik än tidigare. Det betonades att landet hade en viktig uppgift som bro mellan Europa och USA. Det handlade inte längre om att välja det ena framför det andra, utan om att bägge var lika viktiga. Storbritannien tog aktivt flera initiativ inte minst inom ESFP, men möttes även av viss kritik från bl.a. Frankrike och valde att stå utanför både det monetära EMU-samarbetet och Schengenöverenskommelsen om fri rörlighet.

I början av 2000-talet kom så vad som har tolkats som ännu en synbar vändpunkt i relationen till EU i och med Storbritanniens totala uppslutning bakom USA i kriget mot terrorism. Även om Tony Blair var långt ifrån ensam i Europa om att stödja USA möttes han av både intern och extern kritik. I Labourpartiet och inom regeringen var tonen tidvis mycket hård och en lång rad ministrar lämnade sina poster, samtidigt som befolkningen visade sitt missnöje genom stora demonstrationer. Framträdande EU-medlemmar som Frankrike och Tyskland var öppet mycket kritiska och budskapet var att Storbritannien nu visat sin rätta lojalitet genom att välja USA när det hettade till. Tony Blair fick öknamnet Bushs pudel på grund av sin enligt kritikerna alltför okritiska inställning och sitt helhjärtade stöd.

Under Blairs sista år vid makten sjönk hans stöd hos befolkningen och även om Storbritannien i EU-sammanhang tog nya tag hade förtroendet fått sig en törn.

När det blev dags att utvärdera Blairs tio år vid makten och hans ambition att placera landet i en huvudroll i EU var domen ofta hård. Ett misslyckande och ett icke utfört uppdrag tycks vara den gängse analysen. ”*Despite Blair’s ten years in office, the debate on the extent to which British foreign policy goals should be aligned either with those of the United States or the European Union remain unresolved.*”³

I juni 2007 efterträddes Tony Blair av Gordon Brown som enligt många rykten otåligt väntat på att få ta plats i ledarstolen vilket ska ha lett till växande spänningar mellan de två. Under Browns första månader vid makten luftades många spekulationer om vilka förändringar av utrikespolitiken som den nya ledaren skulle genomdriva för att sätta sin prägel på politiken. Analyserna var dock långtifrån entydiga. Vissa bedömare menade att Brown skulle komma att föra en mycket mer nedtonad EU-politik än sin föregångare och istället komma att lägga ett ökat fokus på den transatlantiska relationen. Andra menade att utnämmandet av vissa ministrar, med vad som med brittiska mått mätt kan betecknas som en reserverad inställning till USA, var utslag för ett nedtonande av *the Special relationship* och i vissa fall en ökad prioritet åt EU. Brown valde också att först besöka sina europeiska kollegor, Angela Merkel respektive Nicolas Sarkozy – den senare för övrigt en gammal bekant sedan tiden som finansminister – innan han som brukligt för en brittisk premiärminister reste till USA på statsbesök.⁴

Under regeringen Browns första månader vid makten pekade alla opinionsmätningar på ett mycket starkt stöd och det spekulerades om att ett val skulle hållas redan under hösten 2007 för att säkra Labours regeringsställning.⁵ Siffrorna vände dock snabbt nedåt, bl.a. på grund av missnöje med att politiken i stora delar blev oförändrad trots utlovad kursändring, och regeringen Brown har under de två efterföljande åren kämpat med vikande stöd i opinionsmätningar.⁶ Utrikespolitiskt är det de facto den pågående finanskrisen och insatsen i Afghanistan som kommit att präglade Browns två första år vid makten.

³ Lee, Simon (2007) s. xii.

⁴ Ministrar som brukar nämnas i sammanhanget är utrikesminister David Miliband och Mark Malloch Brown som minister för Afrika, Asien och USA. Den senare var ett irritationsmoment för Bushadministrationen genom sin kritik av amerikanskt FN-engagemang och uttryckte efter sitt tillträde som minister i Browns regering att Storbritannien bör förändra sin relation till USA. Även Douglas Alexander, Secretary of State for International Development, gjorde uttalanden som citerades och tolkades som att en kursändring kunde vara på gång.

⁵ I Storbritannien är det premiärministern som bestämmer valdag inom ramen för en femårsperiod. Det nuvarande mandatet löper ut våren 2010.

⁶ Lee, Simon (2007) s. xiii och s. 1 och Karlsson, Lena (2007) s. 1-2 resp. s. 7-9. Se även Guardian den 3 december 2009.

3. Regeringen Browns utrikespolitiska prioriteringar

Kapitel 3 rymmer en översikt över regeringen Browns utrikespolitik. I det första avsnittet riktas särskilt fokus på EU. Här diskuteras bland annat synen på EU, Storbritanniens roll i EU och Lissabonfördraget. I det andra avsnittet diskuteras regeringens allmänna utrikespolitiska prioriteringar och i synnerhet relationen till USA.

3.1 EU

När det gäller premiärminister Gordon Brown och hans inställning till EU är en väl spridd uppfattning att han är mindre genuint intresserad av och engagerad i frågan än sin föregångare Tony Blair. Denna uppfattning är till del en följd av Browns agerande under tiden som finansminister i Blairs regering. Ibland ges han till och med skulden för att Blair inte lyckades fullfölja sina ambitioner om att placera Storbritannien i hjärtat av EU: *"In the process, he frustrated Tony Blair's desire to place the United Kingdom at the heart of Europe and ensured that Europe continued to be subordinate to Atlanticism in British foreign policy."*⁷ I sammanhanget lyfts ofta Browns EMU-motstånd fram och de fem villkor som han i sin roll som finansminister menade skulle uppfyllas innan det kunde bli tal om brittisk anslutning till EU:s monetära samarbete – trots att dåvarande premiärminister Blair vid samma tid förespråkade ett EMU-inträde.⁸ Förutom denna negativa inställning till monetärt samarbete så är Brown också uttalat negativ till tätare integration och en politisk union. Under sin tid som finansminister beskrev han sin vision för EU:s framtid: *"not a federalist one but one in which independent nation states work together to shape the decisions"*, med utrymme för nationella skillnader och preferenser.⁹ Han uttrycker ofta även missnöje med EU:s tungrodda byråkrati och vad som beskrivs som misshushållning med pengar bl.a. i form av ett allt för stort jordbruksstöd.¹⁰

Det råder dock inga tvivel om att Gordon Brown samtidigt är mån om att förmedla budskapet att EU-medlemskapet medför många och tunga fördelar för Storbritannien. Såväl premiärministern som övriga företrädare för regeringen lyfter ofta och gärna fram dessa fördelar i sina politiska deklamationer. I Browns ordalag, om vikten av samarbete i Europa och vad detta kan ge Storbritannien: *"by acting not alone but together; by working not against our mainstream*

⁷ Karlsson, Lena (2007) s. 32 och Lee, Simon (2007) s.183, s. 190-192, s. 210-211.

⁸ Lee, Simon (2007) s. 183, s. 190-192.

⁹ Lee, Simon (2007) s. 184, s. 195.

¹⁰ Karlsson, Lena (2007) s. 32 och Lee, Simon (2007) s. 8-9, s. 184, s. 195 samt Cabinet Office, Foreign and Commonwealth Office Oktober 2007 s. 23.

*European partners, but with them; and by putting Britain not on the fringes of Europe, but at its heart – Britain will be stronger”.*¹¹

EU beskrivs som ett medel och en arena för medlemsstaterna att tillsammans hantera olika frågor såsom klimatförändringar och utveckling, kriminalitet och terrorism. Brown uttrycker att EU bör spela en global roll och ta sig an de tunga gemensamma utmaningarna: *”Europe must play a leading role on the world stage, tackling great global challenges. [...] It must provide leadership on development and poverty reduction [...]. And we must have a Europe where we work together to root out international terrorism, to stem the flow of illegal migrants and to prevent organised and cyber crime.”*¹² En annan viktig fokusfråga för EU, som återkommer i olika sammanhang, är ekonomin och den finansiella krisen samt konkurrensen från länder som USA, Japan, Kina och Indien. Brown menar att det framför allt i dessa ekonomiskt osäkra tider vore dumdrigt för Storbritannien att på något sätt ifrågasätta eller riskera sin plats i EU. Nu är istället rätt tid för att hålla sig i framkant hellre än i kulisserna. På så sätt kan landet vara med att påverka och forma ett EU som gynnar både Europas och Storbritanniens ekonomiska utveckling. EU är en alltför viktig partner för att kastas bort. *”European Union membership is good for Britain and British membership is good for Europe”.*¹³ I sammanhanget bör det dock nämnas att den brittiska inställningen här är lite ambivalent. Landet vill behålla sitt handlingsutrymme men vill samtidigt samarbeta i de avseenden som passar brittiska intressen.¹⁴

Både premiärminister Brown och utrikesminister Miliband är också starka förespråkare av ett reformerat EU. Gång på gång lyfter de fram att den första fasen i EU:s integration är över och att det är dags att blicka framåt nu när de institutionella frågorna lösts i och med Lissabonfördraget, *”move on from the older, inward-looking model to become a more flexible, reforming, open and globally-oriented Europe”*. Det handlar både om institutionella reformer och om policyförändringar. Inte minst vill de se en förändring av EU-budgeten och jordbrukspolitiken men också ökat fokus på mer handgripliga utmaningar som har en direkt påverkan på medborgarnas vardag såsom sysselsättningen.¹⁵

Utvidgningen av EU har länge varit en annan brittisk prioritet och ses som ett viktigt verktyg för att stärka EU och samtidigt sprida stabilitet och välbefinnande exempelvis på Västra Balkan, i Turkiet, Ukraina och Island: [...]*enlargement*

¹¹ Number 10 den 2 november 2009.

¹² Number 10 den 22 juni 2009, Karlsson, Lena (2007) s. 32 och se ex. Number 10 den 29 juni 2009 och Cabinet Office, Foreign and Commonwealth Office Oktober 2007 s. 3.

¹³ Number 10 den 14 januari 2008.

¹⁴ Intervju London december 2009 och Lee, Simon (2007) s. 184, s. 195, Number 10 den 29 juni 2009 och Cabinet Office, Foreign and Commonwealth Office Oktober 2007 s. 3.

¹⁵ Lee, Simon (2007) s. 184, s. 195 och Number 10 den 14 januari 2008 samt Davidmiliband.info den 9 mars 2009. Se också Davidmiliband.info den 23 juni 2009.

remains the EU's most effective soft power to foster political and economic reform in candidate countries".¹⁶ Utvidgningen beskrivs gärna i bakåtblickande termer och det talas om föregående utvidgningar som EU:s största politiska framgång som både gjort kontinenten starkare och haft avgörande betydelse för de länder som redan kommit in i gemenskapen. Varje steg har ytterligare stärkt EU och det finns ingen återvändo. Utvidgningen måste fortgå eftersom den gör Europa konkurrenskraftigt och framgångsrikt. Ibland framhålls även argument kopplade till säkerhetssituationen. EU kan vara en stabiliserande kraft i oroliga områden.¹⁷

Det är i sammanhanget intressant att den brittiska befolkningen allmänt sett är positiv till utvidgningen av EU och bl.a. stödjer Turkiets ansökan.¹⁸ I övrigt fortsätter EU att vara en omdebatterad och känslig fråga i Storbritannien. En undersökning från våren 2009 visar exempelvis på att stödet för EU-medlemskapet är betydligt lägre hos den brittiska befolkningen än genomsnittet i EU. I Storbritannien var det hela 32 % av de tillfrågade som ansåg att medlemskapet var dåligt och endast 28 % som tyckte att det var bra – att jämföra med EU-genomsnittet på 15 respektive 53 %.¹⁹

När det gäller Storbritanniens roll och plats i EU understryker premiärminister Brown att Storbritannien hör hemma i Europa och att landet betraktar sig som en del av Europa: *"So I stand here, proud to be British and proud to be European, representing a country that does not see itself as an island adrift from Europe, but as a country at the centre of Europe, not in Europe's slip-stream but in Europe's mainstream"*.²⁰ Hans egen vision för Europa, och som han har förespråkat under flera år, kallar han för *global Europe*. Den handlar om att Europas länder har mycket att erbjuda andra och kan fungera som en förebild och ledare. EU är mer än en intern ekonomisk klubb, snarare en drivkraft på den globala arenan. Han vill se ett öppet och utåtriktat, flexibelt Europa.²¹ Ett annat återkommande nyckelbegrepp i regeringens EU-vision är *pro-European realism* vilket sägs spegla en positiv inställning till samarbetet men också en medvetenhet om att många utmaningar väntar: *"Pro-European, because it is only through active engagement that we can meet our common goals. Realistic,*

¹⁶ Cabinet Office, Foreign and Commonwealth Office Oktober 2007 s. 17, Number 10 den 22 juni 2009 och Karlsson, Lena (2007) s. 32 samt Davidmiliband.info den 9 mars 2009. Se också Davidmiliband.info den 23 juni 2009.

¹⁷ Davidmiliband.info den 23 juni 2009 och Number 10 den 14 januari 2008.

¹⁸ Karlsson, Lena (2007) s. 30. Se även European Commission februari 2009.

¹⁹ European Commission Våren 2009 och European Commission juli 2009.

²⁰ Number 10 den 24 mars 2009.

²¹ Number 10 den 24 mars 2009 och Lee, Simon (2007) s. 8-9. Noterbart är att det i oktober 2007 kom vad som kan beskrivas som regeringen Browns programförklaring när det gäller Europa, ett dokument på drygt 25 sidor, publicerat av Cabinet Office och Utrikesministeriet, med förord av premiärminister Brown och utrikesminister Miliband, och att detta dokument har just titeln "Global Europe" se Cabinet Office, Foreign and Commonwealth Office Oktober 2007.

because we know that Europe cannot ignore the enormous global changes that affect us all."²²

Avslutningsvis, bör Lissabonfördraget nämnas eftersom det har varit en dominerande fråga på den EU-politiska dagordningen under Browns år vid makten. Noterbart är att Lissabonfördraget varit mycket omdebatterat i Storbritannien, inte minst har debatten drivits på av oppositionen men även i media har stark kritik uttryckts. Budskapet har inte sällan varit att det brittiska folket blivit förrått av Bryssel. Kritiken har också riktats mot Labour som under Blairs tid vid makten utlovade en folkomröstning om det konstitutionella fördraget. Efter att det ursprungliga fördraget omförhandlats övergavs dock detta löfte av regeringen och Storbritannien ratificerade Lissabonfördraget genom omröstning i parlamentet i juni 2008, dvs. i samband med att Irland röstat nej i sin folkomröstning.²³ När det gäller Gordon Browns syn på Lissabonfördraget har hans huvudargument handlat om att fördraget banar väg för ett mer effektivt EU: *"a more effective, efficient European Union, fully equipped to play its role on the world stage and deliver better results for the people of Europe"*.²⁴ Såsom det har nämnts ovan sätts Lissabonfördraget och de institutionella förändringar som det medför i relation till EU:s övriga fokus. Med ett nytt institutionellt ramverk på plats finns nu antligen utrymme att fokusera på sakpolitik istället för inåtvända diskussioner om strukturer.²⁵

En institutionell förändring i och med Lissabonfördraget, som välkomnas från brittiskt håll, är skapandet av Utrikestjänsten (External Action Service, EAS) och dess centrala roll med the Crisis Management and Planning Directorate (CMPD), EU:s militära stab (EUMS) och the Civilian Planning and Conduct Capability (CPCC) samt the Situation Centre (SitCen). Storbritannien har varit mycket aktiv i diskussionerna om utformningen av Utrikestjänsten och ser det som en viktig framgång att ha lyckats övertyga övriga medlemsstater om vikten av att samla så många funktioner som möjligt inom samma struktur. De två största fördelarna med detta menar man är *"greater coherence"* och *"comprehensive approach"*, både mellan civilt och militärt och mellan Kommissionen och Rådssekretariatet. Brittiska källor hävdar att Storbritannien ligger i framkant när det gäller civil-militär samordning vilket bl.a. speglar att man har en förhållandevis avslappnad inställning till militärens roll i samhället, till skillnad från länder som Tyskland, Spanien och Sverige.²⁶

²² Number 10 den 14 januari 2008 och Cabinet Office, Foreign and Commonwealth Office Oktober 2007 s. 1.

²³ EurActiv.com den 7 maj 2009 och Intervju London december 2009.

²⁴ Number 10 den 22 juni 2009.

²⁵ Number 10 den 22 juni 2009, Karlsson, Lena (2007) s. 30-32. Noterbart är att London's High Court i juni 2008 i ett domslut öppnade vägen för ratificering via parlamentet när man avvisade ett krav på folkomröstning. Se EurActiv.com den 26 juni 2008.

²⁶ Intervju London december 2009. För mer om EAS se <http://europa.eu>

När det gäller de nya posterna som permanent ordförande i Europeiska rådet respektive som hög representant för utrikes- och säkerhetsfrågor och vice ordförande i kommissionen är man positiv i det att man även här ser en möjlighet till ökad samordning mellan olika aktörer och instrument inom EU samt ett ökat utrymme för synergieffekter.²⁷ Det tycks samtidigt finnas en viss ambivalens eftersom Storbritannien inte vill se sin egen utrikespolitiska rörelsefrihet beskäras av en EU-företrädare. I och med att posten som ny hög representant gick till Christine Ashton, brittisk EU-kommissionär med ansvar för handelsfrågor och tillika Labourpolitiker, tycks farhågorna dock ha minskat och det talas mer om möjligheterna för en britt att kunna få en mycket stark ställning inom ESFP. Att kalla henne för EU:s utrikesminister, vilket ofta förekommer i mer populärvetenskapliga sammanhang och i media, är dock att gå för långt enligt brittiska källor. Det betonas även att det framför allt när det gäller rollen som permanent ordförande fortfarande återstår många frågetecken eftersom skrivningarna i detta avseende är oklara i Lissabonfördraget.

3.2 USA och övriga världen

När det gäller Gordon Browns utrikespolitiska värderingar och drivkrafter brukar det ofta poängteras att han drivs av ett genuint engagemang för världens fattigare länder och att han engagerar sig i frågor som bistånd och skuldavskrivningar. Han är en varm förespråkare av globalisering och ”*global governance*”. En annan av hans utrikespolitiska hjärtefrågor är behovet av att reformera internationella institutioner och organ såsom Internationella valutafonden IMF och G8 men även EU.²⁸

Storbritanniens relation till USA har länge haft en framträdande roll inom brittisk utrikespolitik och alla brittiska ledare sedan Winston Churchill har hyllat den speciella relationen mellan länderna. Den reella betydelsen av relationen är dock omtvistad. Ger den verkligen Storbritannien en unik ställning att påverka USA och att driva sina egna intressen? Eller är det ett asymmetriskt förhållande där Storbritannien är den underordnade partnern och den särskilda relationen bara en illusion som omhuldas av briterna men negligeras av USA?

Under Tony Blairs tid vid makten anses relationen ha varit närmare än tidigare, åtminstone från brittiskt håll. Blair lär ha varit övertygad om att han och hans land kunde ha inflytande över USA och att Storbritannien kunde fungera som en bro mellan Europa och USA. Samtidigt som Blair försökte utöka landets inflytande i EU och värnade om relationerna till andra EU-länder utvecklade han

²⁷ För mer om de nya posterna se Regeringen http://www.se2009.eu/sv/moten_nyheter/2009/11/19/toppjobben_klara

²⁸ Lee, Simon (2007) s. 159-165 och Karlsson, Lena (2007) s. 25. Mer om Labours utrikespolitiska visioner finns i de tre utrikespolitiska Vitböcker som publicerades under Blairs tid, se www.fco.gov.uk.

relationen till USA. Denna balansakt kollapsade dock i och med terrorattentaten mot USA 2001 då Tony Blair ställde sig bakom USA och fick utstå skarp kritik både i Storbritannien och från starka EU-länder som Frankrike och Tyskland.²⁹ År 2007, när Gordon Brown och hans regering installerades, spekulerades mycket om huruvida det skulle ske en förändring av den transatlantiska relationen. Vissa analyser pekade på att retoriken och tonläget blev annorlunda, inte minst kring kriget i Irak. Brown tycktes tala mer om Storbritanniens ansvar för utvecklingen än ett krig mot terrorism. Redan under Blairs tid hade en minskning av den brittiska närvaron i Irak annonserats, vilket genomfördes efter Browns tillträde och möttes av kritik från USA, trots att en del av styrkorna istället flyttades till Afghanistan och NATO-styrkan där.³⁰

Andra bedömare menar att Brown inte på något sätt distanserar sig från USA. Han har visserligen ett annat tonläge och en annan retorik än George W Bush och Tony Blair hade genom att gärna betona global utveckling och ekonomiska faktorer men gör annars inga avsteg från den tidigare politiska hållningen när det gäller insatser mot terrorism. Han röstade för övrigt för invasionen av Irak och var under sin tid som finansminister också med och beslutade om ökad försvarsbudget och ökade anslag för styrkorna utomlands. Relationen mellan Gordon Brown och George W Bush anses dock ha varit svalare än på Blairs tid och i samband med att den nya administrationen i USA, under president Barack Obama, installerades 2009 uttrycktes stora förväntningar från brittiskt håll om att samarbetet skulle förbättras.³¹

Barack Obama har vid upprepade tillfällen talat sig varm om *the special relationship* och länken mellan länderna - kulturen, språket, värderingarna, historien, samarbetet i Afghanistan, inom G8 och Nato.³² Gordon Brown pekar i sin tur gärna både på historiska band och nutida bindningar. Tidvis används ganska dramatiska och storvulna ord: "*Alliances can wither or be destroyed, but partnerships of purpose are indestructible. Friendships can be shaken, but our friendship is unshakable. Treaties can be broken, but our partnership is unbreakable and I know that there is no power on earth that can ever drive us apart.*" Iran, Mellanöstern och Afghanistan men också den globala ekonomin lyfts fram som områden för samarbete. Intressant i sammanhanget är att Gordon Brown inte poängterar Storbritannien som en transatlantisk bro, i Blairs ordalag, utan pekar på en direktförbindelse mellan Europa och USA. Det finns inget gammalt Europa, inget nytt Europa, utan bara vännen Europa som vill samarbeta med USA, "*the most pro-American European leadership in living memory*".³³

²⁹ Gamble, Andrew (2008).

³⁰ Karlsson, Lena (2007) s. 27-29.

³¹ British Politics review (2008) nr 4, Autumn, s. 2 och Number 10 den 8 december 2008 samt Lee, Simon (2007) s. 177-181.

³² Number 10 den 5 mars 2009.

³³ Number 10 den 4 mars 2009 och Number 10 den 1 april 2009.

Aldrig förr har förutsättningarna, enligt Gordon Brown, varit så goda och gynnsamma. Tillsammans kan Europa och USA göra mer.

Samtidigt som de två ländernas ledare i deklaration efter deklaration lovar varandra trohet och betonar relationens vikt finns det förvisso tecken på att relationen inte är friktionsfri. Från brittiskt håll uttrycks en hel del missnöje om bristen på samråd och att den nya administrationen i USA helt enkelt skulle sakna en del av de instinkter mot Europa som tidigare administrationer haft. Även om det på det bilaterala planet, mellan USA och Storbritannien, pågår mängder av samarbeten på olika nivåer och inom olika områden, har Storbritannien exempelvis varit missnöjt med sin roll under den militära planeringen av pågående insatser. Att den amerikanske presidenten utelämnade Storbritannien i sitt stora tal om strategin för Afghanistan och Pakistan, vid West Point i december 2009, sågs inte heller med blida ögon i Storbritannien.³⁴

Avslutningsvis, hävdas det ibland att USA skulle kunna påverka brittiskt engagemang i ESFP. Genom att USA anses ha lättat på sitt motstånd mot det europeiska samarbetet skulle Storbritannien kunna agera mer fritt och inte känna sig begränsat av sin rädsla att stöta sig med USA. Andra menar att detta är en överdrift och att USA och Storbritannien i grunden redan delar synen på ESFP genom att föredra civilt fokus. Däremot menar man skulle USA kunna ha en viss inverkan när det gäller hur EU-medlemskapet i övrigt prioriteras eftersom USA gärna vill se ett starkt EU-engagemang i Storbritannien och en brittisk röst i EU. USA skulle mot denna bakgrund vara skeptiskt till en alltför EU-kritisk regering i Storbritannien.³⁵

³⁴ Intervju London december 2009. Se också www.iraquinquiry.org.uk och White House den 1 december 2009 www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-address-nation-way-forward-afghanistan-and-pakistan

³⁵ Intervju London december 2009.

4. Storbritannien och ESFP under regeringen Brown

Kapitel 4 behandlar regeringen Brown och ESFP under tre separata rubriker. I den första delen görs en kort introduktion om brittiskt engagemang i ESFP. I den andra delen fokuseras på Storbritanniens syn på sin egen roll inom ESFP och på ESFP:s roll och uppgift samt relationen till Nato. I den avslutande delen diskuteras brittiska prioriteringar gällande ett antal aktuella aspekter av ESFP – fokus och avgränsningar för ESFP, EUBG, OHQ, PSS och vad som ur brittiskt perspektiv är den viktigaste ESFP-frågan.

4.1 Brittiskt engagemang i andras ögon

Inledningsvis kan det vara värt att göra en allmän reflektion om ESFP och det utrymme som området får i den brittiska samhällsdebatten och i politiska deklamationer. Det är nämligen mycket påtagligt att det har funnits mycket få skriftliga källor om ESFP att tillgå i arbetet med den här studien. ESFP omnämns långt ifrån alltid i sammanhang där EU och utrikespolitik avhandlas och det samlade intrycket som ges är att ESFP inte är någon högprioriterad fråga för den nuvarande regeringen. Inte heller i den allmänna samhällsdebatten eller i uttalanden från oppositionen ges ESFP någon framträdande roll. När det gäller säkerhets- och försvarspolitik är det snarare Afghanistan och de egna styrkornas väl och ve som avhandlas liksom de pågående utvärderingarna av Storbritanniens roll i invasionen av Irak 2003. På senare tid har frågan om en ny försvarsöversyn (Strategic Defence Review, SDR) och försvarsbudgeten också tagit mer plats i politiska diskussioner. När det gäller EU ligger fokus på andra frågor, såsom ekonomi, Lissabonfördraget och klimatförändringar.

Att den brittiska regeringen tonat ned sitt mest aktiva och drivande engagemang i ESFP är också en åsikt som återkommer i olika forskningsartiklar. Det brukar vidare talas om att Frankrike, ESFP:s kanske mest hängivna förespråkare, känner frustration över ett allt mer ointresserat Storbritannien. Förklaringar som ges är att Storbritannien aldrig skulle ha varit genuint intresserat av ESFP utan mest sett det som ett medel för att kunna hålla ögonen på vad fransmännen hittar på och kunna förhindra att de drar igång en utveckling som på allvar skulle kunna utmana Nato. När nu Frankrike återinträtt i Natos militära strukturer finns inte längre samma behov av detta och den brittiska regeringen kan låta engagemanget för ESFP gå på sparlåga. En annan förklaring som förekommer är att Storbritannien i finanskrisens skugga och av budgetära skäl helt enkelt måste prioritera. Insatsen i Afghanistan är dessutom så krävande att det inte finns utrymme för mycket mer än detta. Ytterligare en förklaring som hörs handlar om premiärministrarnas personliga känsla och engagemang. Tony Blair anses

allmänt ha varit mer intresserad av säkerhets- och försvarspolitik och av EU än vad Gordon Brown är vilket ska ha påverkat den uppmärksamhet frågan givits.³⁶

4.2 Storbritanniens, ESFP:s och Natos roll

Det budskap som förmedlas i politiska tal av företrädare för regeringen Brown ger dock en annan bild. Denna mer positiva bild understryks också i intervjuer med personer både på brittiska Utrikesministeriet och på Försvarsministeriet. Enligt brittiska källor kommer Storbritannien i egenskap av militär stormakt i Europa att alltid ha en viktig och framträdande position inom ESFP. Försvarsministeriet beskriver det som att Storbritannien, tillsammans med Frankrike, ser sig som "*a guardian of the policy*" som särskilt värnar om samarbetsområdets välbefinnande. Man anser sig också ha visat sin goda vilja och sitt engagemang genom att i någon utsträckning bidra till alla EU:s insatser. Nämnvärt är exempelvis att Storbritannien intagit en framträdande roll i den pågående piratinsatsen Atalanta utanför Somalias kust genom en brittisk amiral i ledningen. Men man anser sig också ha något av en drivande roll genom sina försök att uppmuntra andra EU-medlemmar att satsa på sitt försvar och att delta i insatser.³⁷

EU har i brittiska ögon en roll att spela både när det gäller Europas egen säkerhet och när det gäller att bidra till internationell fred, säkerhet och stabilitet. Även om mycket har förändrats till det bättre är världen allt mer osäker och oförutsägbar. Hoten har globaliserats och blivit gränsöverskridande. EU måste vara berett att möta ett brett spektrum av hot och utmaningar, såsom terrorism och klimatförändringar men också mer traditionella hot i form av militära konflikter som hotar freden i länder utanför vårt direkta närområde. Utrikesminister Miliband är mycket kategorisk när han hävdar att det helt enkelt inte finns något val - antingen hanteras hoten tillsammans eller så kommer situationen att förvärras.³⁸

En annan viktig aspekt av ESFP:s roll gäller dess relation till Nato. Det har förvisso när det gäller Storbritannien funnits en bild av att Nato spelar en långt viktigare roll än ESFP gör och någonsin kan göra, inte minst eftersom USA aldrig kan bli en del av ESFP. I officiella brittiska källor framhålls också att Nato har en mycket betydelsefull roll för landets och Europas säkerhet genom det kollektiva försvaret och artikel V. Utrikesminister David Miliband kallar Nato för "*the cornerstone of European defence*".³⁹ Det råder således ingen tvekan om att Nato fortfarande har en stor betydelse för Storbritannien. Det bör dock

³⁶ Intervjuer London december 2009.

³⁷ Intervjuer London december 2009.

³⁸ Davidmiliband.info den 2 juli 2008 och Davidmiliband.info den 7 februari 2009.

³⁹ Davidmiliband.info den 7 februari 2009 och Davidmiliband.info den 2 juli 2008.

nämnas att landet ivrigt förespråkar reformer av Natos tunga byråkrati och att det från brittiskt håll under senare tid har uttryckts allt starkare krav på ökad bördefördelning och konkret avlastning i insatser. Regeringen Brown har gång på gång efterlyst ökade bidrag från fler stater till insatsen i Afghanistan och det talas ibland om att det tidvis klena genväret lett till att man till och med börjat ifrågasätta sammanhållningen i alliansen och dess relevans.⁴⁰

Att Natos betydelse och roll framhålls betyder dock inte att man avstår från att betona vikten av ESFP och dess fortsatta utveckling. Utrikesminister Miliband, som ofta lyfter fram EU i sina tal, menar att kriget på Balkan visade att Europa behöver utveckla sin egen kapacitet för att kunna agera självständigt och se om sin egen säkerhet: "[...] *unless Europe can develop its own capabilities it will be consigned always to wait impotently until the US and NATO are ready and able to intervene*". Han understryker att detta på intet sätt utmanar Nato, vilket han menar även USA numera har insett.⁴¹

Det brittiska budskapet gällande ESFP och Nato är att de två är, eller bör vara, komplementära. Det handlar dock inte om komplementaritet i betydelsen uppdelning. Det förespråkas således ingen arbetsfördelning i det att Nato skulle fokusera på hårda militära frågor och EU enbart på civil krishantering. Istället hävdas att det ibland är EU som är den bäst lämpade aktören att med civila och/eller militära medel ta sig an en kris, ibland är det Nato, eller någon annan organisation eller lösare sammanslutning av stater. Som exempel på situationer där EU anses ha varit mest lämpat att ta på sig en huvudroll, som Nato skulle ha haft svårt att inta, är Georgien, Somalia men även olika tänkbara insatser i Mellanöstern.⁴²

Vid sidan om behovet av att kunna agera var och en för sig understryks behovet av att kunna agera i nära samverkan, inte minst eftersom Nato och EU ofta har samma kriser i blickfånget.⁴³ En nyckelfaktor i sammanhanget, och som brittiska källor lyfter fram med stor lättnad, är det franska återinträdet i Natos integrerade militära strukturer. På brittiska Försvarsministeriet hyllar man, med glimten i ögat, Frankrikes president Sarkozy för hans modiga beslut att riva upp ett beslut fattat av Gud, dvs. den tidigare presidenten Charles de Gaulle. Budskapet som förmedlas är att detta steg underlättar relationerna inom Nato men också mellan EU och Nato och mellan Storbritannien och Frankrike. Från brittiskt håll hävdas att de två länderna nu i princip delar samma agenda och mål med Nato – mindre byråkrati och mindre kostnader, mer fokus på expeditionära insatser och mindre

⁴⁰ Intervjuer London december 2009 och Ministry of Defence den 19 mars 2009.

⁴¹ Davidmiliband.info den 2 juli 2008, Davidmiliband.info den 7 februari 2009 och Intervjuer London december 2009.

⁴² Intervjuer London december 2009, Ministry of Defence den 19 mars 2009 och Davidmiliband.info den 2 juli 2008 samt Ministry of Defence den 8 juni 2007 "NATO and ESDP: forging new links".

⁴³ Davidmiliband.info den 7 februari 2009 och Intervjuer London december 2009.

på territoriellt försvar.⁴⁴ I sammanhanget är det nämnvärt att utrikesminister David Miliband anför att Frankrike och Storbritannien ofta förbiser hur lika länderna i realiteten ser på saker, inte bara i frågor som rör energi och klimatförändringar, migration, grannskapspolicy utan även "*the next steps on European defence*".⁴⁵ En annan faktor som brukar framhållas gällande relationen mellan Storbritannien och Frankrike är att Gordon Brown och Nicolas Sarkozy hyser stor respekt för varandra sedan åren som finansministerkollegor vilket bäddar för ett bättre samarbete än mellan företrädarna Tony Blair och Jacques Chirac som var långt ifrån kontanta. Det är dock viktigt att nyansera bilden av ett friktionsfritt samarbete med ledare på samma våglängd och med samma mål. Frankrike är sin återintegration i Nato till trots en långt mer engagerad ESFP-anhängare än Storbritannien.

När nu Frankrike återinträtt i Natos militära strukturer framhålls att den andra problematiken och låsningen i EU-Natorelationen, dvs. Grekland-Turkiet-Cypern-frågan, kommit än mer i blickfånget. Även om man från brittiskt håll anser sig ha en pragmatisk inställning och låter de delar av samarbetet inom Nato som trots allt fungerar bra rulla på beklagas att de ambitioner och målsättningar om bl.a. regelbundna gemensamma möten som uttrycktes redan vid EU-toppmötet i Nice 2000 inte kommit att realiseras på grund av att vissa medlemsstater inte har samarbetat. Det uttrycks nu förhoppning om att de förslag om högnivåmöten som Frankrike presenterade under sitt EU-ordförandeskap 2008 ska fångas upp och implementeras.⁴⁶

Ytterligare en aspekt av ESFP:s roll och av brittiskt engagemang i ESFP rör relationen till USA. Ibland brukar det, såsom det redan har nämnts i tidigare avsnitt, hävdas att USA:s lättade motstånd mot ESFP skulle kunna fungera som en pådrivande faktor för ökat brittiskt engagemang. Detta är dock inget som medges i Storbritannien. Noterbart är dock att det skett en förändring i retoriken sedan Tony Blairs tid då det återkommande budskapet var att Storbritannien hade en viktig roll att spela som en bro eller länk mellan USA och Europa. Den nuvarande regeringen talar gärna i termer av USA och Europa, men med Storbritannien som en del av Europa, inte som en separat aktör mittemellan de två. Utrikesminister Miliband understryker att alla Europas stater, inklusive Storbritannien, måste visa att de inte bara är intresserade av en bilateral relation utan av en transatlantisk relation som en enad europeisk partner. För att bli tagna på allvar – av USA, men också av utmanare som Iran - måste Europa satsa på att utveckla sin militära och civila kapacitet. Tiden då Europa kunde förlita sig på USA och på Pax Americana är över och Europa måste visa att man vill stå vid USA:s sida som en medspelare, inte som en åskådare. Europas och USA:s intressen, såväl politiska och ekonomiska som militära, är nära sammanlänkade

⁴⁴ Intervjuer London december 2009.

⁴⁵ Davidmiliband.info den 2 juli 2008.

⁴⁶ Intervjuer London december 2009.

och tillsammans kan man forma världen. Efter perioder av meningsskiljaktigheter är tiden nu inne för att återuppliva relationen.⁴⁷

Slutligen är det viktigt att framhålla att det ur ett brittiskt perspektiv traditionellt har lagts mycket stor vikt vid att upprätthålla en egen nationell förmåga och känslan av att oberoende kunna bevaka sin egen säkerhet. Detta lyfts även idag fram på främsta plats, före allianser och samarbeten med andra stater. Det finns dock en allt mer spridd medvetenhet om att de egna resurserna inte är outtömliga och att samarbete med andra är en nödvändighet. Från Utrikesministeriets sida görs bedömningen att nästa försvarsöversyn, oavsett vem som vinner i valet, med nödvändighet kommer att ha stort fokus på kapaciteter. Redan nu spekuleras från Utrikesministeriets sida om att en slutsats kommer att bli att det finns ett behov av att öka samarbetet med andra stater och att man inte kan göra allt på egen hand. Den stora frågan kommer sedan att bli, med vem som Storbritannien ska agera. Ska man prioritera lösare sammanslutningar i form av *coalitions of the willing* eller fastare strukturer som EU, Nato eller FN? Från Utrikesministeriets sida menar man att Storbritannien måste prioritera framöver och inte kan vara överallt med alla.⁴⁸

När det gäller den ovan nämnda försvarsöversynen kan det vara intressant att nämna att både Labour och oppositionspartiet Tories har utlovat en övergripande översyn i händelse av valseger. Nuvarande försvarsministern Bob Ainsworth har också under sommaren 2009 tagit de första stegen mot en sådan Strategic Defence Review genom att dra igång en process som ska generera ett Defence Green Paper. Detta dokument ska bl.a. ringa in vad den kommande översynen bör fokusera på och väntas publiceras i början av 2010.⁴⁹

Den senaste Strategic Defence Review presenterades av Labourregeringen 1998 men har senare kompletterats, bl.a. 2002 efter terroristattentaten i USA med the New Chapter och 2003 med Defence White Paper⁵⁰ I början av 2008 lade den nuvarande regeringen fram en första nationell säkerhetsstrategi med fokus på att beskriva dels hotläget och omvärldssituationen, dels hur Storbritannien ska hantera och bemöta den nuvarande utvecklingen. I texten betonas vikten av internationellt och multilateralt samarbete inom ramen för FN, EU och Nato – allt enligt devisen att eftersom hoten är transnationella måste även lösningarna vara transnationella. Man säger sig för övrigt vilja fortsätta arbeta för ett starkare ESFP: ”*We will work for a stronger and more accountable European foreign and security policy, and for more integrated EU capabilities across politics,*

⁴⁷ Davidmiliband.info den 7 februari 2009.

⁴⁸ Intervjuer London december 2009.

⁴⁹ Ministry of Defence den 15 september 2009.

⁵⁰ Cornish, Paul den 27 maj 2008 och Ministry of Defence December 2003 Delivering Security in a Changing World – Defence White Paper och Ministry of Defence Juli 2004 Delivering Security in a Changing World - Future Capabilities. För mer om dess dokument och SDR 1998 se www.mod.uk

development, and security – with a particular focus on its potential to make a positive contribution to security sector reform, building on its experience in Bosnia”. I sammanhanget lyfts även Nato fram: ”We will continue to work for a stronger NATO, capable of taking on a wide range of challenging security and stabilisation tasks in complex and demanding situations, building on its experience in Afghanistan. That will include improved mechanisms for burden-sharing, to avoid NATO depending so heavily on the military capabilities and political will of a small number of its members”.⁵¹

4.3 Utvecklingen av ESFP⁵²

4.3.1 Fokus och avgränsningar för ESFP

När det gäller brittiskt engagemang i ESFP finns det en väl spridd uppfattning att brittena framför allt prioriterar civil krishantering och ser det verkliga mervärdet med ESFP som just EU:s civila verktygslåda och möjligheten att komplettera andra aktörer. EU har i brittiska ögon bra beslutskompetens för civila insatser och CMPD välkomnas som en utmärkt samordningsmekanism. Insikten finns förvisso om resursproblemen på den civila sidan och Storbritannien håller för egen del på att bygga upp en pool med civil personal. Dessa är dock inte öronmärkta för just EU-insatser.

Brittiska Utrikesministeriet och Försvarsministeriet hävdar dock att det är en orättvis och missvisande bild att Storbritannien enbart skulle ha civil krishantering i fokus för EU. EU har enligt deras menande ett mervärde på den civila sidan, som exempelvis Nato saknar, och det är just på den civila sidan som EU varit mest framgångsrik och uppvisat både flexibilitet och anpassningsförmåga. Men detta betyder inte att Storbritannien vill begränsa EU till att vara en civil aktör. I sammanhanget pekas på den pågående Atalantainsatsen som en utmärkt uppgift för EU.

Det går enligt samma källor inte heller att identifiera några geografiska begränsningar för EU. Från Utrikesministeriets sida talas om en gränslös roll för EU på krishanteringsområdet, ”without borders”. Försvarsministeriet framhåller å sin sida den utveckling och förändring som vi har sett de senaste 10-20 åren. Ingen hade väl förutsett att EU skulle ha den roll man idag har i Somalia och den pågående Atalantainsatsen? Eftersom den europeiska säkerheten alltmer påverkas av vad som händer på andra håll i världen vore det dumt att begränsa räckvidden geografiskt. Andra källor menar dock att även om Storbritannien engagerar sig i Atalanta vill man avseende EU hellre betona mer näralliggande

⁵¹ Cabinet Office Februari 2008 The National Security Strategy of the United Kingdom – Security in an interdependent world. Se särskilt s. 7 och s. 49.

⁵² Hela avsnitt 4.3 bygger på muntliga källor, Intervjuer London och Stockholm december 2009.

säkerhetsintressen för Europa, såsom Kosovo och Georgien men även Afghanistan och Mellanöstern som anses ha direkt betydelse för säkerheten i Europa.

4.3.2 EUBG

Ur brittiskt perspektiv har EU Battlegroups (EUBG) varit ett viktigt och framgångsrikt transformeringsverktyg för försvarsmakten i andra medlemsstater och man är mycket nöjd med vad som har åstadkommit. Från Utrikesministeriets och Försvarsministeriets sida säger man sig dock dela den frustration som flera medlemsstater idag känner över att EUBG inte har använts på det sätt som det är tänkt. Man säger sig också välkomna de svenska initiativ som tagits under det svenska EU-ordförandeskapet med inriktningen att få till stånd ökad flexibilitet i användningen. Det förutses att frågan kommer att drivas vidare under det spanska ordförandeskapet första halvåret 2010.

Det är dock ingen hemlighet att Storbritannien varit skeptiskt till förslag om att använda EUBG i givna situationer. Ett exempel är i anslutning till krisen i DR Kongo då Storbritannien hade en BG i beredskap men motsatte sig att den användes. Brittiska källor understryker också att även om man inte har något emot att EUBG används måste man likväl vara försiktig så att EUBG inte används för annan typ av styrkegenerering eller till andra insatser än de ursprungligen varit avsedda för. Ledordet som återkommer är ”mervärde”. Om Storbritannien i en given situation ser ett behov och en klar nytta med EUBG skulle man kunna tänka sig att godkänna att EUBG används men det är inte troligt att denna typ av situationer uppkommer särskilt ofta.

I sammanhanget är det nämnvärt att Storbritannien i grund och botten haft en negativ inställning till multinationalitet på så låg nivå som en bataljon men att man efterhand reviderat sin syn och blivit mer positivt inställd. Idag ingår Storbritannien i en BG tillsammans med Nederländerna, som bygger på ett befintligt marininfanteriförband. Det finns även planer på en brittisk multinationell BG dit bl.a. Sverige inbjudits att delta under 2013.

Det betonas att brittisk syn på EUBG i mångt och mycket präglas av synen på det ansvar man åtar sig genom att ingripa i en krissituation. För Storbritannien är det ytterst viktigt att leverera och lösa den uppgift man åtar sig vilket de facto är svårt med en BG som sätts in i ett akut, kortare skede. Följaktligen är man skeptisk till att sätta in en BG och avstår hellre eller söker andra vägar. Såsom har nämnts ovan finns en ambition och vilja att klara mycket på egen hand, landet har dessutom, som ett av få länder egna transportresurser att klara detta. Frågan är då varför man ska krångla till det genom att blanda in byråkratin i Bryssel? I nuläget är dock en kännbar begränsande faktor att man är uppbounden och resurserna hårt ansträngda i Afghanistan.

4.3.3 OHQ

Frågan om ett permanent högkvarter på militär-strategisk nivå (OHQ) för EU är lika tabubelagd som någonsin tidigare i Storbritannien. Den gängse uppfattningen som förmedlas i intervjuerna är att Storbritannien aldrig kommer att gå med på en sådan utveckling. Något överraskande är att man uttrycker att man skulle ha fått med sig fransmännen på denna idé – Frankrike brukar annars ses som en mycket stark förespråkare av ett EUOHQ och mot denna bakgrund bör denna uppgift inte övertolkas. I och med det franska återinträdet i Natos militära strukturer anför dock brittiska källor att Frankrike blivit mycket mer tillmötesgående och att nya dörrar öppnats till att använda de befintliga resurserna i Nato. Frågan om ett OHQ skulle därmed inte längre vara ett så stort och aktuellt hot för Storbritannien utan känslan som man vill förmedla är att den skjutits långt fram i tiden.

Skälen som i Storbritannien anges mot ett permanent EUOHQ bottnar till stor del i ett praktiskt synsätt som går ut på att ett EUOHQ inte skulle tillföra något utöver vad som redan finns idag. EU:s medlemsstater har inte råd med flera parallella strukturer vare sig i ekonomiska termer eller vad gäller bemanning. Storbritannien vill se mindre, inte mer, duplicering. Det pekas också på att Storbritannien även gör kopplingar till transformeringen av Nato. Nato har en alltför stor byråkrati som enligt Storbritannien behöver bantas för att kunna bli ett gott och användbart säkerhetspolitiskt verktyg. Det är inte rimligt att skapa nya strukturer inom EU när de befintliga inom Nato är alltför stora och tungrodda.

I sammanhanget är det nämnvärt att inställningen i OHQ-frågan anses spela en roll för hur landet agerar i andra frågor. Att Storbritannien något överraskande tog ledningen för operation Atalanta menar vissa ska ses som ett medel att tillbakavisa kritik om att landet negligerar ESFP, samtidigt som man kan desarmera och undergräva utvecklingen av ett permanent EUOHQ. Argumentet går ut på att man utan brittisk ledning över insatsen kunde ha hamnat i en situation där ett OHQ för EU hade kunnat växa fram ur ett praktiskt ledningsbehov. På samma sätt pekas på den vikt Storbritannien lagt vid framväxten av CMPD och dess placering inom Utrikestjänsten. Ett skäl till detta skulle enligt samma typ av resonemang ha varit ett sätt att främja en utveckling som kan fungera som en ersättning för ett permanent OHQ för EU.

4.4.4. PSS

När det gäller det Permanenta strukturerade samarbetet (PSS) gör både brittiska Utrikesministeriet och Försvarsministeriet en koppling till förmågeutveckling och beskriver PSS som ett potentiellt "*capability development tool*". PSS beskrivs som en exklusiv klubb i klubben där de som vill och kan ska kunna gå före de övriga. Det understryks dock att man för att få vara med måste bevisa att man hör hemma i klubben och kan delta. Det är först när det finns hårda

inträdeskrav som klubben kan fungera som en sporre och en magnet för de som står utanför. Storbritannien skulle därför vilja se fler och mer strikta kriterier, exempelvis baserade på försvarsutgifter och reell förmåga ("*defense spending and capability output*"). Kriterier av detta slag skulle ge Frankrike och Storbritannien en given plats men också en del andra medlemsstater som satsar på sitt försvar. Även om man betonar att man tror på idén som sådan framhålls att det är viktigt att samarbetsformen får ett tydligt mervärde för att inte bli betydelselös.

4.4.5 Viktigaste ESFP-frågan?

När det gäller den viktigaste framtidsfrågan för ESFP ger Försvarsministeriet ett kärnfullt svar genom att framhålla de tre viktigaste aspekterna ur deras horisont: "*capability, capability and capability!*" Man anser att det är oerhört viktigt att EU utvecklar vad som beskrivs som "*modern, deployable and sustainable forces*". Slutsatserna från toppmötet i slutet av det franska ordförandeskapet 2008 och den s.k. kapacitetsdeklarationen från samma år utgör i detta avseende en bra grund för fortsatt arbete. Europeiska försvarsmaterielbyrån EDA har för övrigt en betydelsefull roll att spela på detta område. Även om Försvarsministeriet beskriver Storbritannien som "*co-defender of EDA*" tillsammans med Frankrike medges en viss frustration över EDA:s insatser och fokus av idag. Allt för mycket tonvikt läggs på processer och budget istället för på reell kapacitet och hanterandet av konstaterade brister. Det är heller ingen hemlighet att Storbritannien av andra medlemsstater, som Frankrike, brukar kritiserats för sin hållning till EDA. EDA:s budget är ett exempel på ett återkommande ämne för dispyt och där Storbritannien förespråkade en stramare hållning än många andra EU-medlemmar.

När det gäller civila kapaciteter var Storbritannien ursprungligen skeptisk till Sveriges förslag om att EDA:s upphandlingsplattform skulle användas även för civil upphandling men nu uppges man ha vänt i frågan och ser att EDA kan spela en roll vid sidan om militär förmåga.

En annan viktig framtidsfråga för ESFP är förmågan till civil-militär samverkan. Det är något som ständigt utvecklas och där behoven är stora. En tredje ESFP-fråga är bättre samarbete med FN, NATO och AU.

5. Framtiden – Storbritannien efter valet 2010

Kapitel 5 har ett framåtblickande fokus. I ett första avsnitt ges en överblick över läget inför det kommande valet 2010. I två separata avsnitt diskuteras sedan möjliga utvecklingsscenarier i händelse av ett maktskifte respektive en situation där den sittande regeringen blir kvar vid makten, med eller utan Gordon Brown.

5.1 Valet 2010

Senast allmänna val genomfördes i Storbritannien var 2005. Labour, under ledning av Tony Blair, vann då med knapp majoritet över den största utmanaren, det konservativa Torypartiet. Valsegern gjorde Tony Blair historisk i och med att han blev den hittills ende premiärministern att omväljas för en tredje mandatperiod. Efter tio år vid makten trädde Tony Blair sedan tillbaka i mitten av 2007 och efterträddes av Gordon Brown under den pågående mandatperioden som löper fram till dess att premiärministern utlyser val, detta ska dock ske inom fem år, dvs. senast i maj 2010.

Under de dryga två år som Gordon Brown suttit vid makten har frågan om när nästa allmänna val ska utlysas varit ett återkommande ämne för diskussion. Att det dragit ut på tiden förklaras av att stödet för regeringspartiet Labour under större delen av den aktuella perioden varit lågt medan oppositionen haft ett starkare stöd enligt opinionsmätningarna.

Nämnavärt är dock att siffrorna har varierat något över tid. Efter några inledande månader med starkt stöd för Labour och Gordon Brown pekade länge mätningarna stadigt på att det konservativa partiet skulle få ensam majoritet. Under senhösten och vintern har dock flera mätningar visat på ett minskat försprång för konservativa Tories och även om siffrorna pendlar spekuleras det allt oftare om Storbritannien efter valet kan stå inför en situation med ett s.k. ”*hung parliament*”, dvs. inget parti får ensam majoritet utan det största partiet får regera med stöd av andra eller i minoritet. I mätningar från november och december 2009 pendlar Torypartiets försprång i de flesta mätningar mellan 6 % och 10 %, från att tidvis ha legat på nivåer över 20 %. Förklaringar till nedgången anses bl.a. finnas att hämta i partiets avsteg från sina tidigare löften om en folkomröstning om Lissabonfördraget och viss oro över hur en konservativ regering skulle hantera den finansiella krisen.⁵³

⁵³ Telegraph den 22 november 2009, New Statesman den 10 november 2009 och Telegraph den 1 december 2009 samt Guardian den 14 december 2009 och New Statesman den 1 december 2009. Det är värt att understryka att det samtidigt publiceras mätningar som tvärtom visar på att de

I sammanhanget nämns ofta att Storbritanniens tredje största parti Liberaldemokraterna skulle kunna få en vågmästarroll efter valet nästa år. Mätningar från början av december pekade exempelvis på att konservativa Torypartiet skulle få 37 %, Labour 27 % och Liberaldemokraterna 20 %, vilket i praktiken skulle innebära att Tories var sex man kort för att få till stånd en egen majoritetsregering. Liberaldemokraternas partiledare Nick Clegg har i samband med att dessa siffror presenterats meddelat att hans parti i en sådan situation skulle välja att stödja de konservativa, vilket väckt en del förvåning i Storbritannien. Detta mot bakgrund av att det bakåt i historien finns exempel på samarbeten mellan Labour och Liberaldemokraterna, bl.a. under andra halvan av 1970-talet men även på 1990-talet då Tony Blair i en överenskommelse med Liberaldemokraterna till och med utlovade ministerposter. Vidare anses Liberaldemokraternas väljare snarare befinna sig i mitten och i vänstersegmentet, Labours "*natural allies*". Nick Clegg hävdar dock inför kommande val att det av respekt för folkviljan och demokratin vore naturligt att stödja det parti som fått flest röster, vilket om nuvarande siffror står sig tycks bli det konservativa Torypartiet.⁵⁴

Det verkar som om de flesta bedömare inte ser en koalitionsregering framför sig utan snarare samarbete i valda frågor. Ett av Liberaldemokraternas främsta kännetecken är för övrigt partiets mycket positiva inställning till EU. Detta har lett till att det finns förväntningar på att partiet, om det får inflytande över den nya regeringens politik, skulle komma att ställa vissa krav när det gäller just Storbritanniens EU-politik. Samtidigt hävdas ibland att partiet kan tappa väljare och sympatisörer genom att alltför tydligt liera sig med Tories och att man långt ifrån är något säkert kort för Tories att luta sig mot, dels eftersom partiet ofta brukar få låga valresultat, dels eftersom partiet i händelse av ett bra valresultat inte automatiskt kan förväntas inta någon undergiven roll.⁵⁵

Att ESFP kommer att bli en framträdande fråga i valet är det nog ingen som förväntar sig. Däremot hävdas ibland att principfrågan om EU, mer än rena sakfrågor, har potential att ta stor plats i den politiska debatten. Eftersom EU-frågan är känslig för Torypartiet, som inom partiet både har falanger som är mycket EU-skeptiska och andra som är tydliga EU-förespråkare, kan Labours strategi blir att blotta sprickan och försöka splittra partiet. Splittringen i Torypartiet är väl känd och även om partiledaren David Cameron inser

konservativa kommer att få egen majoritet med 20-25 platsers övervikt, se exempelvis Telegraph den 5 december 2009.

⁵⁴ New Statesman den 10 november 2009, Telegraph den 22 november 2009 och Telegraph den 1 december 2009. Se även Guardian den 15 december 2009 och New Statesman den 10 december 2009.

⁵⁵ Intervjuer London och Stockholm december 2009. Guardian den 15 december 2009 och New Statesman den 10 december 2009. Nämnvärt är att en mätning från december visar att 31 % av Liberaldemokraternas väljare skulle kunna tänka sig en koalition med Labour men bara 16 % var positivt inställda till en koalition med Tories.

möjligheterna att kunna plocka poäng i vissa grupper genom att spela på den utbredda EU-skepticismen i landet riskerar han att då driva partiet i två delar. De flesta bedömare är istället eniga om att de konservativa redan nu snarare börjar bli mer nyanserade i sina uttalanden om EU. Ju närmare valet vi kommer och ju närmare makten partiet kommer vinnas insikten att det i maktposition krävs samarbete med Europa och de mest kategoriska uttalandena tonas därmed ned.⁵⁶

5.2 Ett maktskifte – Then what?

Såsom det har framgått ovan har opinionsmätningar under en lång tid visat på att ett maktskifte till fördel för konservativa Torypartiet kan vara att vänta. Även om mätningar under senare tid inte längre visar på ett lika markant övertag för partiet är det intressant att reflektera över vad en Toryregering skulle innebära för brittisk EU-politik eftersom Tories ofta framställs som ett EU-skeptiskt parti. Som en kontrast till den nu rådande bilden kan det nämnas att det brittiska EU-inträdet 1973 skedde under ledning av den konservative premiärministern Edward Heath som drevs av sin övertygelse om att Europasamarbete var viktigt såväl för Storbritannien som för Europa som helhet. År 1974 förlorade Heath makten och ett år senare partiledarskapet vilket har beskrivits som inledningen på en lång period av skakiga förbindelser mellan EU och Storbritannien, ”*a dialogue of the deaf*”. Inte minst var debatten kring EU under åttio- och nittioalet mycket livlig i det konservativa partiet, med två fraktioner som kämpade mot varandra i frågan, men där den EU-skeptiska falangen till sist fick övertaget, med stöd av John Major.⁵⁷

Traditionella prioriteringar för partiet är lägre skatter, lag och ordning, invandring och EU-motstånd. Noterbart är att partiet under sina år i opposition, dvs. sedan 1997, länge hade uppenbara problem att finna en partiledare som kunde matcha Labour och Tony Blair. Under Blairs tid vid makten avlöste en rad partiledare varandra - William Hague, Duncan Smith, Michael Howard och, sedan 2005, den nuvarande partiledaren David Cameron. Allmänt brukar denne i jämförelse med Gordon Brown beskrivas som ung, verbal och med en sportig utstrålning men utan den långa politiska erfarenhet som Brown har.⁵⁸

De konservativas skuggregering under David Cameron får anses vara förhållandevis aktiv när det gäller att hålla tal och deklARATIONER samt publicera olika dokument som tillsammans ger en översikt över dess utrikespolitiska prioriteringar och målsättningar. Inte sällan relateras de egna avsikterna till vad som anses vara Labours tillkortakommanden och felaktiga prioriteringar. En

⁵⁶ Intervjuer London och Stockholm december 2009. För mer om potentiella frågor i valet 2010 se Telegraph den 14 november 2009.

⁵⁷ Rothwell, Victor (2008) och Karlsson, Lena (2007) s. 30.

⁵⁸ Karlsson, Lena (2007) s. 11-12.

sådan fråga som konservativa företrädare menar har förbisetts av Labour är Storbritanniens relation till Samväldet. Kritik riktas också mot hur Labour, inte minst under Tony Blairs tid vid makten, hanterat den transatlantiska relationen. Även denna relation är av yttersta vikt och måste ges hög prioritet. Det ska dock ske utan att Storbritannien kuvas eller avstår från att hävda sin egen ståndpunkt - enligt William Hague, utrikespolitisk talesman, ska relationen till USA vara "*solid but not slavish*".⁵⁹

När det gäller EU har partiet under det gångna året hållit en hög profil och en aktiv roll i debatten i frågor som Lissabonfördraget och valet till EU-parlamentet. Torypartiet var öppet kritiskt mot det Konstitutionella fördraget och har vidhållit sin kritik även efter att fördraget omförhandlats till Lissabonfördraget. Enligt partiets uppfattning är förändringarna enbart smärre och det rör sig i praktiken om samma text som tidigare, "*a rebranded version of the European Constitution*". Detta var ett av argumenten som framfördes när man under lång tid och mycket ihärdigt krävde en folkomröstning om Lissabonfördraget.⁶⁰ David Cameron har under året flera gånger upprepat sitt löfte om att i händelse av en konservativ valseger våren 2010 genomdriva en folkomröstning om fördraget om detta ännu inte blivit fullt ratificerat. Dessutom skulle partiet uppmana befolkningen att förkasta texten. Huvudargumenten mot Lissabonfördraget, eller "*the renamed EU constitution*" som det hellre kallas, är att det utgör det första steget mot en europeisk superstat och att det är "*an assault on British sovereignty*".⁶¹

Efter att fördraget undertecknats av Tjeckiens president Václav Klaus under hösten 2009 – vilket länge var det sista återstående hindret mot full ratificering - backade David Cameron från sina krav på folkomröstning med hänvisning till att det vore slöseri med tid och energi att driva frågan vidare eftersom det ändå inte skulle förändra något i grunden. En annan förklaring antas vara att insikten vuxit om att han genom att driva på för en folkomröstning skulle ha riskerat att starta sin tid vid makten med mycket ansträngda relationer till övriga EU.⁶² Cameron fortsätter dock att beklaga att Lissabonfördraget ratificerats och huvudbudskapet är "*never again*". För att förhindra en liknande utveckling i framtiden utlovar

⁵⁹ IISS den 21 juli 2009 s. 17 och Karlsson, Lena (2007) s. 13-14 och Conservatives.com den 4 februari 2009.

⁶⁰ EurActiv.com den 7 maj 2009 och Timesonline.com den 3 november 2009. Se även Conservatives.com den 24 juli 2007. Noterbart är att Labour 2005 utlovade en folkomröstning om det Konstitutionella fördraget, ett löfte som senare frångicks.

⁶¹ EurActiv.com den 24 september 2009 och EurActiv.com den 6 oktober 2009 samt FT.com den 16 februari 2009.

⁶² Conservatives.com den 4 november 2009. EurActiv.com den 24 september 2009 och EurActiv.com den 6 oktober 2009 samt FT.com den 16 februari 2009, Timesonline.com den 3 november 2009.

man i händelse av valseger ett antal reformer som ska säkra ett större folkligt inflytande när makt ska flyttas från Storbritannien.⁶³

Kritiker hävdar att Torypartiets enträgna krav på folkomröstning bara varit ett uttryck för att partiet inte har mycket substantiellt att presentera när det gäller vilken EU-politik det skulle driva i regeringsställning. Dessutom hävdas att Cameron är bakbunden av den starka falang av EU-skeptiker som finns i partiet.⁶⁴

I vad som kan beskrivas som ett utrikespolitiskt linjetal av David Cameron i november 2009 riktar han sig direkt till sina europeiska partners. Han vill tydliggöra att han och hans nya regering inte har för avsikt att skapa frustration eller på något sätt sabotera EU:s verksamhet. Istället vill han skapa en mer positiv ställning för Storbritannien i EU. Huvudbudskapet är: *"If I am elected Prime Minister, the British Government I lead will be an active member of the European Union"*. Han framhåller energisäkerhet, klimatförändringar, utveckling och global fattigdom som områden där hans eventuella regering ser fram emot att samarbeta i Europa. Man kommer också att verka för öppna dörrar och driva på utvidgningen, samtidigt som starka transatlantiska relationer och samarbeten med länder som Kina och Indien kommer att prioriteras, allt detta utan att förglömma de egna nationella intressena: *"... our guiding principles will be these: we believe Britain's interests are best served by membership of a European Union that is an association of its member states, we will never allow Britain to slide into a federal Europe and that means we will watch closely how the Lisbon Treaty works out in practice"*.⁶⁵

I valrörelsen inför valet till Europaparlamentet sommaren 2009 presenterade det konservativa partiet sina vallöften – under rubriken Vote for change. Partiet säger sig vilja verka i Europa mot ökad politisk integration i EU och mot EMU, medan man vill försvara den brittiska EU-rabatten och driva på utvidgningen av EU. När det gäller utmaningarna som EU står inför pekar David Cameron på den ekonomiska krisen, protektionism, klimatförändringar och global fattigdom. Han lyfter också fram vikten av att EU förändras och reformeras för att hänga med sin tid och kunna möta dagens utmaningar, *"Too inflexible, too bureaucratic, too out*

⁶³ Conservatives.com den 4 november 2009. Cameron utlovar att ett lagförslag från 1972 ska antas om vad som beskrivs som *"a referendum lock to which only they [the British people] should hold the key"*. Man vill också anta en ny lag, a United Kingdom Sovereignty Bill, som fastställer att den främsta makten ligger hos parlamentet, i Storbritannien. För det tredje vill man se till att vad som kallas *"ratchet clauses"* inte kan återopas i framtiden. Utöver dessa reformer som kan genomföras på nationell basis kommer man att i EU försöka förhandla fram tre garantier för att makten stannar i Storbritannien och inte flyttas till EU inom områden som *"social and employment legislation"* och *"criminal justice"*, därutöver vill man förhandla fram *"a complete opt-out of the Charter of Fundamental Rights"*.

⁶⁴ EurActiv.com den 7 maj 2009. Se även Timesonline.com den 14 mars 2009.

⁶⁵ Conservatives.com den 4 november 2009.

of touch with the spirit of the age". Han understryker dock att EU har ett mervärde och att om EU reformeras kan unionen bli "*a force for good*".⁶⁶

För att komplettera bilden av partiets EU-politik är det nämnvärt att Torypartiet i samband med valet till Europaparlamentet tog ett omtvistat beslut att dra tillbaka de konservativa från the European Peoples' Party (EPP) i Europaparlamentet, dvs. paraplyorganisationen för mitten-höger-partier och tillika den största partigruppen. Ett av argumenten som framfördes var att EPP ansågs vara alltför integrationsvänlig.⁶⁷ Istället har Tories valt att skapa en ny konservativ grupp, the European Conservatives and Reformists (ECR), tillsammans med bl.a. tjeckiska civildemokratiska ODS och det polska konservativa Lag och Rättvisa (PiS) under förre polske premiärministern Jaroslaw Kaczynski. I Camerons ordalag består gruppen av "*pioneers of a different vision for Europe*", som förespråkar mellanstatligt samarbete och ett EU där de folkvalda har beslutanderätt, inte "Bryssel".⁶⁸ Detta beslut har kritiserats i Storbritannien eftersom framför allt PiS ses som ett ultrakonservativt parti med homofobiska strömningar. Kritiker menar även att Cameron gjort sina partivänner en otjänst genom att deras inflytande i Europaparlamentet och i viktiga kommittéer drastiskt minskat.⁶⁹

Det är i övrigt uppenbart att det finns många EU-kritiska röster i det konservativa partiet. En av de mest framträdande EU-kritikerna, Bill Cash, är särskilt hård i sin kritik av EU: "*We do not want to be part of this failed, uneconomic debt-ridden European political body, which has now taken almost complete legislative control over West minister. Instead, we want a new deal*".⁷⁰

ESFP lyfts inte fram som någon huvudfråga i de dokument som presenterar partiets EU-prioriteringar. Vid de tillfällen som ämnet diskuteras är det dock tydligt att det inte är ett samarbetsområde som kommer att ges högsta prioritet. Inte minst är skuggregeringens försvarspolitiska talesman Liam Fox mycket vass i sina uttalanden. Även den utrikespolitiska talesmannen William Hague är kritisk och hävdar exempelvis att det i realiteten bara är Frankrike som förutom Storbritannien på allvar tagit tag i sitt försvar och utvecklat sin militära kapacitet, i övrigt är EU:s förmåga en schimär: "*Indeed it is our criticism of EU defence arrangements that they too often involve the "rehatting" or duplication of NATO*

⁶⁶ Conservatives.com "*Vote for Change – Our Commitment to the British people*" och Conservatives.com "*Vote for Change – European Election Manifesto*".

⁶⁷ Höyland, Björn (2008) och Tilford, Simon Augusti/September 2009.

⁶⁸ Conservatives.com "*Vote for Change – European Election Manifesto*" s. 1-3 och EurActiv.com den 27 juli 2009. Efter valet kan konstateras att den nya gruppen till största del består av centraleuropeiska MEP's (26 briter, 15 polacker, 9 tjecker, en av vardera Belgisk, nederländsk, finsk, ungersk och lettisk nationalitet).

⁶⁹ EurActiv.com den 6 juli 2009 och EurActiv.com den 2 juni 2009.

⁷⁰ EurActiv.com den 28 augusti 2009.

*structures – just calling something European does not mean it has actually enhanced Europe’s ability to act”.*⁷¹

Det understryks att partiet inte kommer att gå med på att EU utökar sina befogenheter inom utrikespolitik och på försvarsområdet. NATO måste kvarstå som *”the cornerstone of European Defence”* och EU, som inte skapades för regelrätt försvarsverksamhet, bör inte ägna sig åt kostsam och onödigt duplicering i form av strukturer som redan finns i Nato. Man öppnar dock för ett samarbete mellan EU och Nato i de fall EU skulle kunna bidra genom att göra något som Nato inte redan gör. Som exempel ges att EU skulle kunna vara utförare, *”a delivering mechanism”*, i Natos ställe i de fall USA inte vill eller kan agera. *”We want the EU to work in partnership with NATO, not pose as an alternative”* annars kan det skapas en spricka mellan Europa och USA.⁷²

En förklaring till att det konservativa partiet inte uttalar så många ståndpunkter gällande just ESFP kan enligt muntliga källor finnas i att partiet i princip varit bortkopplat från utvecklingen under hela ESFP:s utvecklingsperiod. Partiets företrädare skulle således sakna förståelse för och kunskap om samarbetsområdet. I sammanhanget nämns att det finns partimedlemmar, bl.a. s.k. *backbenchers* i parlamentet, som är mer positivt inställda till ESFP och anser att det har ett klart mervärde.⁷³

I övrigt när det gäller försvarspolitikerna är man inte oväntat kritisk mot Labour. Det handlar bl.a. om Afghanistan men man är också starkt kritisk till att Labour inte har gjort någon övergripande försvarsöversyn sedan 1998.⁷⁴ Det konservativa partiet utlovar att en försvarsöversyn ska genomföras om partiet tar makten för att uppdatera prioriteringarna till den nuvarande situationen och anpassa dem till rådande förutsättningar. Den uttalade avsikten är sedan att översynen regelbundet ska uppdateras.⁷⁵

5.3 Inte ett maktskifte – Then what?

Såsom det nämnts ovan har Gordon Brown haft det långt ifrån enkelt under sina år vid makten utan han har ofta ifrågasatts både av oppositionen och av sina egna. Sommaren 2009 stod Gordon Brown inför stora problem i form av låga opinionssiffror, svag ekonomi, partiets sämsta resultat i valet till EU-parlamentet

⁷¹ IISS den 21 juli 2009 s. 7-8 och Conservatives.com den 31 januari 2008. För fler tal av Liam Fox se www.conservatives.com.

⁷² Conservatives.com *”Vote for Change – European Election Manifesto”* s. 24.

⁷³ Intervju London december 2009.

⁷⁴ Noterbart är att Labour besvarar kritiken om försvarsöversyn genom att hänvisa till att SDR från 1998 har kompletterats med ett antal dokument - 2002 New Chapter, 2003 Defence White Paper och 2008 The National Security Strategy of the United Kingdom. Senare har även Labour utlovat att genomföra en försvarsöversyn om man vinner valet, se avsnitt 4.2 i föreliggande studie.

⁷⁵ IISS den 21 juli 2009 s. 7-8.

någonsin men också flera avhopp inom regeringen. Sammanlagt sex ministrar avgick vid denna tidpunkt och några av Labours parlamentsledamöter samlade namnunderskrifter mot Brown och förespråkade ett snabbt val. En av dem som avgick var arbets- och pensionsministern James Purnell, som ibland har framställts som en möjlig partiledare efter Gordon Brown. Purnell skrev i ett brev till Brown att han tyvärr såg honom som en bidragande faktor till en trolig valseger för oppositionen. Han uppmanade därför Brown att avgå för att partiet åtminstone skulle ha någon chans att segra i valet. En opinionsundersökning från samma tid visade att Labour låg hela 22 % efter de konservativa.⁷⁶

Gordon Brown har, vid sidan om många interna kritiker, haft andra som trätt fram till hans försvar. I sammanhanget pekas på att det i nuläget inte finns någon självklar efterträdare och att det vore förhastat att tvinga Brown att avgå så nära inpå ett val. Nämnvärt är att vice premiärministern Peter Mandelson väddat till "partirebellerna" om att lugna sig och inte ytterligare försvåra för partiet. I diskussioner som ändå förs i media om möjliga efterträdare till Brown lyfts ibland David Miliband, den nuvarande utrikesministern fram. Andra namn som hörts är hälsominister Alan Jonson och nämnde Peter Mandelson.⁷⁷

Även om det i dagsläget är få som räknar med att Brown, trots ett visst ökat stöd i mätningar, kommer att kunna vända opinionsläget och ro nästa valseger i hamn pekar andra på att mycket kan hända och att det kan vända snabbt. Inte minst pekas det på den snabba vändningen av väljarnas gunst 2007. Då låg Labour och Brown under en period med god marginal före Torypartiet och Cameron men siffrorna slog snabbt om till fördel för Tories. Förklaringen till detta anses bl.a. vara att befolkningen efter en första smekmånad för Brown, då man var nöjd med att få någon annan än den impopulära Tony Blair, insåg att mycket av politiken var densamma och att förändringen inte var tillräckligt genomgripande. Cameron lyckades samtidigt föra ut sitt budskap på ett fördelaktigt sätt och fick många sympatier. På samma sätt menar vissa att stödet för Brown nu skulle kunna vända uppåt om exempelvis några av hans profilfrågor hamnar i rampljuset och kräver hans tydliga ledarskap, eller om utvecklingen i Afghanistan går mot att man sluter upp bakom sin ledare. De pågående utredningarna om Irak är en annan faktor som nämns som skulle kunna påverka valresultatet.

Skulle Brown, tvärtemot vad de flesta förmodar, rida ut denna svåra period och gå segrande ur valet öppnas en möjlighet för honom att sitta kvar även under nästa mandatperiod. Det är då troligen inga större förändringar av politiken att vänta även om man kan anta att handlingsutrymmet skulle öka för partiet då det inte längre skulle ha ett kommande val direkt hängande över sig.

⁷⁶ EurActiv.com den 5 juni 2009 och EurActiv.com den 8 juni 2009.

⁷⁷ Intervjuer London december 2009, EurActiv.com den 8 juni 2009 och Guardian den 19 mars 2009.

6. Avslutande diskussion

Studien tog sin utgångspunkt i att den nuvarande situationen i Storbritannien väcker flera frågor gällande brittiskt engagemang i EU och ESFP. När det i det avslutande kapitlet blivit dags att sammanfatta slutsatserna är det dock tydligt att även om en del frågetecken har rätats ut återstår en hög grad av ovisshet. Detta är i sin tur en konsekvens av att EU och framför allt ESFP inte har någon framträdande plats i debatten eller i politiska deklarationer och utspel i Storbritannien. Försvars- och säkerhetspolitiskt ligger fokus istället på Afghanistan och i någon mån på den kommande försvarsöversynen, budgetläget och utvärderingen av invasionen av Irak.

Ovissheten är också en naturlig följd av det nära förestående valet. Det parti som tar hem valsegern kommer att sätta sin prägel på landets EU-politik och det är svårt att i dagsläget dra några tvärsäkra slutsatser om vad som kommer att hända efter valet senare i vår. Vinner Labour, i strid med alla spekulationer, kan Gordon Brown sitta kvar med förnyat förtroende och ökat manöverutrymme. Vinner det konservativa partiet ska de efter 13 år i opposition (1997-2010) skapa sig en position och nödvändiga kunskaper för att driva sin politik samtidigt som den interna balansgången mellan olika falanger inom partiet ska hanteras. En tredje möjlighet är att Storbritannien efter valet saknar en ensam vinnare och att det största partiet antingen får regera i minoritetsställning eller i någon form av koalition med Liberaldemokraterna, landets tredje största parti och tillika starka EU-förespråkare.

Det bör samtidigt framhållas att skillnaderna mellan de två huvudmotståndarna i valet inte är så uppseendeväckande eller påtagliga som förväntats - mot bakgrund av konservativa Torypartiets grundmurade rykte om att vara ett EU-skeptiskt parti respektive Labours arv från Tony Blairs tid av tidvis mycket EU-tillvärd politik. Båda partierna framhåller många fördelar med EU och EU-medlemskapet samtidigt som de värnar brittiska intressen och andra samarbeten, inte minst med USA. Den stora tvistefrågan mellan partierna under det gångna året har på EU-området tveklöst varit Lissabonfördraget.

I deklarationer och dokument från Tories skuggregering är det tydligt att partiet söker tvätta av sig stämpeln om att vara det stora hot mot brittisk EU-politik som partiet ibland utmålats som. Samtidigt söker partiet att formulera sina visioner för EU-samarbetet och att förpacka sin EU-politik på ett sätt som inte ska skrämja vare sig de som vill se ett närmare samarbete med EU eller de som är mer tveksamma. Denna balansgång görs genom att lyfta fram fördelar med EU och områden där man ser behov av ett aktivt samarbete samtidigt som det pekas på andra där man vill vara konstruktivt ifrågasättande och bidra till ett bättre EU. Det understryks också att de egna brittiska intressena har företräde och att man alltid står sig själv närmast. Återstår att se om denna balansgång kommer att fungera efter valet eller vilken falang som kan visa sig vara den starkare och få

dominera partiets politik. Såsom redan konstaterats tycks dock partiledningen redan nu ha insett att man kommer att få svårt att driva en alltför isolerad politik i Europa och att behovet av samarbete finns vilket skulle tala för att man även fortsättningsvis vill hålla en god samtalston med kollegorna i EU snarare än att stänga alla dörrar. Detsamma gäller om man som förväntat vill hålla en god relation till USA. USA vill gärna ha en stark anglosaxisk röst i EU och skulle inte samtycka till alltför många utspel som skulle äventyra Storbritanniens position i EU. Hamnar de konservativa i en position där man är mer eller mindre beroende av stöd från Liberaldemokraterna har detta ytterligare potential att bana väg för en positiv anda i EU-politiken.

Labour å sin sida har med brittiska mått mätt ett positivt tonläge när det gäller EU-samarbetet, men har ändå i jämförelse med under Tony Blairs tid en lite mindre drivande roll inom ESFP. Det bör dock framhållas att förändringarna i detta avseende inte i någon större utsträckning tycks komma av medvetna val och ominriktningar utan mer präglats av det på många sätt tunga engagemanget i Afghanistan. Huvudbudskapet är att EU ska göra mer när unionen har ett tydligt mervärde att bidra med och att ESFP inte ska utvecklas för utvecklandets skull. Ett tydligt exempel på detta är det fortsatta starka motståndet mot ett permanent OHQ för EU. Förvisso välkomnas många av de institutionella förändringar som skett och ökad samordning ses som den stora vinsten. Samtidigt märks viss frustration över att inte tillräckligt många av Europas länder gör mer för att förbättra kapaciteten och bidra till insatser, inom ramen för både EU och Nato.

Slutligen, relationen till Sverige. Budskapet som förmedlas i muntliga källor är att relationen mellan länderna är mycket god, inte minst på försvarsområdet och ländernas försvarsindustriella samarbete. Sverige får mycket beröm för de resurser vi som litet land har och för våra bidrag till Nordic Battlegroup och till konkreta insatser. Särskilt betonas ländernas goda samarbete i Kosovo och Afghanistan. Sverige beskrivs som en naturlig samarbetspartner inom ESFP.

Tongångarna är också positiva vad gäller det svenska ordförandeskapet. Rent generellt anser man från brittiskt håll att man delat många av ordförandeskapets prioriteringar. De dominerande frågorna har förvisso inte varit ESFP utan snarare finanskrisen, där Sverige fått positiva omdömen baserat på hur vi hanterat tidigare kris, och klimatfrågan, där det inte funnits förväntningar på att Sverige ensam skulle ro ett klimatavtal i hamn men där man ändå fått ett gott betyg. När det gäller ESFP har Sverige under ordförandeskapet på ett enligt Storbritannien förtjänstfullt sätt lyft frågorna om kapaciteter samt om civil-militär samverkan. Frågan om flexibel användning av EUBG har också varit aktuell under Sveriges halvår. Även om Storbritannien säger sig välkomna diskussionen kan man i resonemangen skönja att man har en mer restriktiv syn på användandet av EUBG än vad flera andra länder har.

Sammanfattningsvis anför brittiska källor att Sverige och Storbritannien har många gemensamma drivkrafter och en del likheter, exempelvis står båda

länderna utanför eurozonen. Även när det gäller ESFP delas synsätt i många frågor, inte minst behovet av *"deployable, sustainable and modern forces"*. Men det finns andra frågor där synsätten går isär. Det gäller exempelvis OHQ-frågan, där Storbritannien upplever att Sverige har börjat svänga, men också frågan om *"a permanent Defence Council"* (att jämföra med Fiske- och jordbruksrådet och utrikesministrarnas möten) som det spanska ordförandeskapet kan komma att driva. Enligt Storbritannien skulle en sådan uppdelning av försvars- och utrikespolitik vara olycklig och man ser hellre att det förblir som i nuläget.

7. Källförteckning

7.1. Skriftliga källor

Bratberg, Öivind (2008) "Could Labour contribute to a progressive agenda in Europe?" s. 10-11 i British Politics Review nr 1, Winter, British Politics Society.

Cabinet Office, Foreign and Commonwealth Office Oktober 2007 Global Europe – Meeting the Economic and Security Challenges.

Cabinet Office Februari 2008 The National Security Strategy of the United Kingdom – Security in an interdependent world.

Casey, Terrence (2009) The Blair Legacy, Palgrave Macmillan: Hampshire.

Conservatives.com "Policy: Where we stand - Europe".

Conservatives.com "Vote for Change – European Election Manifesto".

Conservatives.com "Vote for Change – Our Commitment to the British people".

Conservatives.com den 24 juli 2007 "William Hague: The new EU treaty – the case for a referendum".

Conservatives.com den 31 januari 2008 "Liam Fox: Britain, Europe and NATO – heading in the wrong direction".

Conservatives.com den 4 februari 2009 "A 21st Century Partnership with the Commonwealth".

Conservatives.com den 24 mars 2009 "Brown has followed, not led, in Europe".

Conservatives.com den 4 november 2009 "David Cameron: A Europe policy that people can believe in".

Cornish, Paul den 27 maj 2008 "More 'muddling through' or time for a requirements-led strategic defence review?" Chatham House.

Davidmiliband.info den 2 juli 2008 "Europe – Progress Magazine Series".

Davidmiliband.info den 7 februari 2009 "Renewing The Transatlantic Alliance: Addressing Insecurity in 21st Century Europe".

Davidmiliband.info den 9 mars 2009 "Europe: Preserving Progress, Facing The Future".

Davidmiliband.info den 23 juni 2009 "European Renewal Amidst Global Adversity".

EurActiv.com den 26 juni 2008 "UK court gives green light to Lisbon Treaty".

EurActiv.com den 7 maj 2009 "*Lisbon Treaty shadow looms large over UK elections*".

EurActiv.com den 2 juni 2009 "*New pan-European Eurosceptic alliance takes shape*".

EurActiv.com den 5 juni 2009 "*Brown forced to reshuffle government*".

EurActiv.com den 8 juni 2009 "*Brown on the brink after heavy election losses*".

EurActiv.com den 6 juli 2009 "*UK's Cameron 'cannot afford' EU isolation*".

EurActiv.com den 27 juli 2009 "*The UK Tories' European policy: The road to oblivion*".

EurActiv.com den 28 augusti 2009 "*Tories question economic benefits of EU membership*".

EurActiv.com den 24 september 2009 "*Cameron confirms Tories' Lisbon referendum plan*".

EurActiv.com den 6 oktober 2009 "*Tories press Cameron to call Lisbon Treaty referendum*".

European Commission Våren 2009 Standard Eurobarometer 71 – National report United Kingdom.

European Commission februari 2009 Flash Eurobarometer Views on European Union Enlargement – Analytical report.

European Commission juli 2009 Flash Eurobarometer Attitudes towards the EU in the United Kingdom – Analytical report.

FT.com den 16 februari 2009 "*A limp excuse for a Tory foreign policy*".

Gamble, Andrew (2008) "*The Anglo-American special relationship*" s. 5 i British Politics review nr 4, Autumn, British Politics Society.

Guardian den 19 mars 2009 "*Who will be Labour's next leader?*".

Guardian den 3 december 2009 "*Labour's not calling general election in 2007 was error, says Jack Straw*".

Guardian den 14 december 2009 "*Tory lead cut to nine points in Guardian/ICM poll*".

Guardian den 15 december 2009 "*A Lib-Lab pact: deep down they know it makes sense*".

Haugevik, Kristin, M. (2008) "*Utenrikspolitisk veiskille?*" nr 14 Hvor hender det? Januari, NUPI.

Höyland, Björn (2008), *"The Conservative Party in Europe"* s. 9 i *British Politics Review* (2008) nr 1, Winter, British Politics Society.

IISS den 21 juli 2009 *"William Hague adress – The future of British Foreign Policy with a Conservative Government"*.

Karlsson, Lena (2007) *Tuffa tider för Gordon Brown, Världspolitikens dagsfrågor* nr 11, Utrikespolitiska institutet.

Lee, Simon (2007) *Best for Britain? The Politics and Legacy of Gordon Brown, One World: Oxford*.

Ministry of Defence December 2003 *Delivering Security in a Changing World – Defence White Paper*.

Ministry of Defence Juli 2004 *Delivering Security in a Changing World - Future Capabilities*.

Ministry of Defence den 8 juni 2007 *"NATO and ESDP: forging new links"*.

Ministry of Defence den 19 mars 2009 *"The North Atlantic Alliance"*

Ministry of Defence den 15 september 2009 *"Fitting defence for the future: towards the next Strategic Defence Review"*.

New Statesman den 10 november 2009 *"Poll shows hung parliament remains possible"*.

New Statesman den 1 december 2009 *"Why are the Tories losing support?"*.

New Statesman den 10 december 2009 *"Coalition could make Labour work"*.

Number 10 den 14 januari 2008 *"Speech on business priorities for a 'Global Europe'"*.

Number 10 den 8 december 2008 *"Press conference with Gordon Brown, President Sarkozy and President Barroso on 8 December 2008"*.

Number 10 den 4 mars 2009 *"Speech to US Congress on 4 March 2009"*.

Number 10 den 5 mars 2009 *"Press conference with President Obama on 3 March 2009"*.

Number 10 den 24 mars 2009 *"PM speech to European Parliament on 24 March 2009"*.

Number 10 den 1 april 2009 *"Press Conference with President Obama on 1 April 2009"*.

Number 10 den 22 juni 2009 *"Press conference on the EU Council on 19 June 2009"*.

Number 10 den 29 juni 2009 *"Press conference with President Barroso and Prime Minister Reinfeldt on 29 June 2009"*.

Number 10 den 2 november 2009 *"Statement on European Council meeting"*.

Regeringen

http://www.se2009.eu/sv/moten_nyheter/2009/11/19/toppjobben_klara

Rothwell, Victor (2008) *"A long delay: Britain and Europe 1973-2008"* s. 5 i British Politics Review (2008) nr 1, Winter, British Politics Society.

Telegraph den 14 november 2009 *"Mishap, folly, crisis...so why is Gordon Brown starting to cheer up?"*.

Telegraph den 22 november 2009 *"Liberal democrats offer Cameron hung parliament deal"* .

Telegraph den 1 december 2009 *"New poll raises prospect of hung parliament"*.

Telegraph den 5 december 2009 *"ICM poll puts Conservatives back on course for general election majority"*.

Tilford, Simon Augusti/September 2009 *"Britain and the EU: The cost of leaving"* CER Bulletin issue 67.

Timesonline.com den 14 mars 2009 *"Can anyone find the Tories' foreign policy?"*.

Timesonline.com den 3 november 2009 *"Cameron on brink of dropping referendum promise over Lisbon treaty"*.

White House den 1 december 2009 Way forward in Afghanistan and Pakistan www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-address-nation-way-forward-afghanistan-and-pakistan

7.2. Muntliga källor

London:

Brittiska utrikesministeriet den 3 december 2009.

Brittiska försvarsministeriet den 4 december 2009.

Sveriges ambassad den 1 december 2009.

Sveriges ambassad den 2 december 2009.

Stockholm:

Utrikespolitiska institutet den 8 december 2009.